

'עיר אחרונה' של טליה ישראלי, ציור מתוך הספר

העיר הלבנה מאוד

'רשימות תל-אביביות' של אברהם בלבן מיועד לקוראים שמחפשים מבט מלטף, נטול קונפליקטים, על העיר העברית הראשונה

רשימות תל-אביביות // אברהם בלבן { עם עובד } 271 עמודים

למי מיועד הספר הזה? לקוראים מגיל מסוים, עם ביוגרפיה מסוימת, עם תשוקה לנוסטלגיה תל-אביבית. אנשים, כמו המחבר, שיודעים אמנם ש"מאז כתב נחום גוטמן על תל-אביב של ילדותו כעל 'עיר קטנה ואנשים בה מעט', זרמו הרבה מים מטוהרים בירקון" – אבל עדיין

יוני ליבנה

מחפשים בה פינות ושירים שמהם יגיח זיכרון ילדות קולקטיבי. של חלבן ושל מאפייה שכונתית, של עצי איקליפטוס ושל דמויות אגדיות מילדותה של העיר. אולי רווקא מפני שהתשוקה הנוסטלגית הזאת הולכת יד ביד עם ההבנה המגבשת שאותה ילדות תל-אביבית שציירו גוטמן או לאה גולדברג מעולם לא הייתה קולקטיבית. ואולי מעולם לא הייתה.

"היום העיר גדולה ואנשים בה הרבה", כותב אברהם בלבן, חוקר ספרות ותיק שפירסם גם שירה ופרוזה, ונרמה שהוא פונה לקוראים כסופר ילדים. ילדים גדולים מאוד. "אחד התענוגות שמציעה העיר הגדולה הזאת טמון בעובדה שלמרות ריבוי אנשים היא מזמנת לתושביה גם פינוק של בנים יחידים".

הספר, שמורכב מרשימות שבועיות שבלבן מפרסם בשנים האחרונות בעיתון 'הארץ', מיישר קו עם הדימוי הזה של פינוק שמיועד לכן יחיד – ולא למי שיחרקו שיניים מול התיאור המתמ-

שך של התרגלות לחיים פנסיונריים, תיירותיים, בתל-אביב העכשווית. בלבן ואשתו, הוא כותב בפתח הספר, עברו לתל-אביב ב-2013. אחרי שנים של מעברים בין עבודה אקדמית בחו"ל לביתם באבן יהודה, הם התיישבו בדירה תל-אביבית סמוך לרחוב על שם קיבוץ חולדה, שבו גדל המחבר. מכירת הבתים, הסיפור הקרייריסטי, מתוארים בסיכום תמציתי, כרקע לסיפור המרכזי: הפגישה שהספר מייצר בין זיכרונות ילדות מהקיבוץ לבין המראות האקטואליים שבלבן

מלקט בתל-אביב כמושטט עירוני.

המושטט העירוני של בלבן אמנם קשור למסורת ספרותית ועיתונאית של מושטטים ובטלנים פואטיים – אבל רחוק מאוד מהמשיכה למראות המחוספסים, הליליים, הביזאריים והארוטיים שאופיינית למושטטים העירוניים של המאה ה-19 וה-20. לא זונות, לא נוודים. גם לא בדיוק חסרי בית, שמתפרצים פה ושם לשדה הראייה של המחבר ומזעזעים אותו לרגע. לרוב, בלבן מחפש ומוצא גינות ציבוריות נחכאות ברחובות צדדיים, מרצפות מקוריות בכנינים היסטוריים, פריחה מפתיעה של פרגים על חוף הים, בגן העצמאות המחודש, המשוקם. ההיסטוריה של הגן כזירת הקרוזינג של הומאים מוזכרת כאן בעקיפין, כחצי משפט מגומם.

ההתמקדות בפרגים, בגן המואר, ב"פינות אנושיות ונופים שאדם יכול להרגיש בהן כבביתו", ולא

בהיסטוריה האפלה והארוטית, היא דרכו של הספר להעניק פנים ייודיות, לפעמים שכחניות, לתר-פעה חברתית וכלכלית מורכבת והרבה פחות קלה לעיכול מסגנון הכתיבה של בלבן. "שיפוז הטיילת התל-אביבית זוחל לאט אבל בעקביות דרומה", הוא מדווח בעדינות. "מאז שהתיישבתי בעיר הזאת לפני ארבע שנים אני מלווה את הטיילת החדשה בהתקדמותה האיטית לעבר יפו... אין ספק, תל-אביב של השנים האחרונות מעבירה דף, מחליפה צבע", מתאר בלבן את הצבע האפור שמתפשט בפני העיר, בניגוד לדימוי העיר הלבנה.

הזחילה האיטית דרומה היא דימוי חשוב אבל עקיף שמתבסס לאורך הספר. השיפוזים, סילוק הזוהמה, ההפיכה המואצת של תל-אביב לעיר תיירותית, עשירה, יאפית. בלבן לא מרבה באופן מפורש וביקורתי על תהליכי הג'נטריפיקציה של שכונות בדרום העיר ובמזרח, ולא משתמש בביטוי כמו "ייהוד יפו". בכלל, הוא כמעט לא מדבר במור נחים סוציולוגיים ופוליטיים. אבל ההתאקלמות המתמשכת והנעימה שלו בתל-אביב, ההתרחבות של מעגלי השוטטות, הישיבה בבתי קפה, הביקורים בתערוכות בדרום העיר – מאלצים אותו, גם אם באופן נקודתי, להתרחק לרגעים מהתפקיד הנוסטלגי, החמוד והידידותי שהוא לוקח על עצמו בשם קוראיו.

מבחינה ספרותית, החשיבות של

עוד 3 ספרים על תל-אביב

עיר לבנה, עיר

שחורה < שרון רוטברד

דיזניוסוס בסנטר <

תמר ברגר

עיר עם קונספציה <

נתי מרום

ספר כמו 'רשימות תל-אביביות' נוגעת לתנודה הזאת בין התהלכות שאננה ומתמוגגת בעיר, לבין תזכורת שחיים בה בכל זאת גם אנשים במצבי הישרדות. לרגעים בלבן נשמע כמו מבקר מסע-דות או טועם יינות שמגרגר באופן מטאפורי את העצים ואת הבתים המשופצים. אבל לעיתים הוא נאלץ להישיר מבט למראה של גבר צעיר, משתיין בכיכר לאור היום, "רק כף ידו הימנית, הנשענת על מותנו, חושפת את צבע עורו ומלמדת כי קרוב לוודאי שהגיע לכאן מאפריקה כמבקש מקלט, או כמחפש עבודה. בכיכר הריקה אפשר לשמוע בבירור את השנאה והתסכול ניתזים על מרצ-פוט". כלומר, להיזכר שהזרות שלו עצמו בתל-אביב היא קודם כל עניין אסתטי, ולא הישרדותי. הייתי נהנה יותר מהספר הזה, שכתוב אמנם היטב, אם היה מדובר בפרוזה בדיונית. אם היה אפשר לדמיין שהגיבור שלו הוא נגיד פקיד עירייה מפונק וקפדני, שגופו הוקפא בשנות ה-50, הופשר ושב לחיים בשנים האלה כדי למסור דוח מפורט לממונים עליו באגף חוות פני העיר. או לקרובי משפחה מודאגים, כפריים, שמחכים למכתב מה עיר ("בינתיים נאה הדירה בעינינו, נאים השכנים בעינינו"). אבל הספר הזה לא מיועד לקוראים כמוני, אלא לקהל מרחב ומתבסס של קוראים שמחפשים מגע מלטף וידידותי עם תל-אביב. שמבקשים לאתר מתחת לחספוס ולראוותנות שלה מגרש משחקים או מוזיאון לילדים מכוברים. ●